

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Mgr. Radovana Havelce a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Tomáše Rychlého v právní věci žalobce J. H., proti žalovanému **Finančnímu úřadu pro Královohradecký kraj**, se sídlem Hradec Králové, Horova 17, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 5. 5. 2023, č. j. 31 Af 32/2022 - 94,

t a k t o :

- I. Návrh žalobce na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **se z a m í t á .**
- II. Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- III. Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Krajský soud v Hradci Králové shora uvedeným usnesením nepřiznal žalobci osvobození od soudních poplatků (výrok I.) a zamítl návrh žalobce na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě proti rozhodnutím žalovaného ze dne 12. 8. 2022, č. j. 1486745/22/50521-602160 a č. j. 1486748/22/50521-602160 (výrok II.).

[2] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) proti tomuto usnesení brojí kasační stížností, kterou podřadil pod důvody dle § 103 odst. 1 písm. a), b), c), d) a e) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatel tvrdí, že krajský soud rozhodl jen „na základě domněnek senátu a v rozporu s rozhodnými, řádně, důvodně a včas žalobcem předloženými podklady účelově konstruovaného skutkového i právního stavu, ke kterému se žalobce neměl možnost ani jakkoli vyjádřit“, čímž mu byla upřena základní práva garantovaná Ústavou České republiky.

Stěžovatel vyjádřil přesvědčení, že jeho osvobození od soudních poplatků a ustanovení právního zástupce bylo a je objektivně důvodné a že řádně a včas soudu prokázal a doložil rozhodné údaje.

[3] Spolu s kasační stížností stěžovatel rovněž požádal o osvobození od soudních poplatků, o ustanovení zástupce a o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

[4] Před vlastním projednáním kasační stížnosti považuje Nejvyšší správní soud za nutné uvést, že o návrhu stěžovatele na osvobození od soudních poplatků nebylo nutno rozhodovat, neboť podáním kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí krajského soudu (s výjimkou rozhodnutí, kterým se řízení o žalobě končí) nevzniká stěžovateli poplatková povinnost (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19; všechna rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz). Napadené usnesení, jímž krajský soud nepřiznal stěžovateli osvobození od soudních poplatků a zamítl jeho návrh na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě, nepochybně takovým procesním rozhodnutím je.

[5] Ze zmíněného rozhodnutí rozšířeného senátu rovněž plyne, že ač je povinné zastoupení stěžovatele bez příslušného právního vzdělání advokátem obecně jednou ze základních podmínek řízení o kasační stížnosti, ustanovení § 105 odst. 2 s. ř. s. se neuplatní v případech, kdy kasační stížnost směřuje proti procesnímu rozhodnutí vydanému v řízení o žalobě, jež slouží toliko k zajištění podmínek řízení nebo jeho řádného průběhu. Takovým typem rozhodnutí je i nyní napadené usnesení, jak již bylo uvedeno výše. Proto ani podmínka povinného zastoupení stěžovatele advokátem nemusí být splněna.

[6] Nejvyšší správní soud i přesto zvážil, zda není ustanovení zástupce v nynějším řízení nezbytné k ochraně práv stěžovatele, přičemž dospěl k závěru, že nikoli. Kasační stížnost je podána ve věci, ve které se stěžovatel po stránce skutkové i právní evidentně dostatečně orientuje; podání samotné splňuje předepsané náležitosti a lze z něj bezpečně seznat, že stěžovatel chápe důvody, o něž krajský soud své rozhodnutí opřel a je též zřejmé, z jakých důvodů stěžovatel považuje napadené usnesení za nezákonné. O kasační stížnosti lze tedy rozhodnout bez dalšího a nehrozí, že by stěžovatel v důsledku neznalosti práva mohl bez ustanovení zástupce utrpět újmu. Proto Nejvyšší správní soud návrh na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti výrokem I. zamítl.

[7] Následně Nejvyšší správní soud přistoupil k přezkumu napadeného usnesení v rozsahu podané kasační stížnosti a z důvodů v ní vymezených (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z ustanovení § 109 odst. 2 věty první s. ř. s.

[8] Kasační stížnost není důvodná.

[9] Z předloženého soudního spisu vyplývá, že krajský soud usnesením ze dne 24. 11. 2022, č. j. 31 Af 32/2022 - 8, vyzval stěžovatele k zaplacení soudního poplatku za podání žaloby proti dvěma rozhodnutím v celkové výši 6 000 Kč, a za návrh na přiznání odkladného účinku žalobě v celkové výši 2 000 Kč. Stěžovatel následně podáním ze dne 15. 12. 2022 namítl podjatost všech soudců krajského soudu, požádal o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce z řad advokátů. O námitce podjatosti rozhodl

pokračování

Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 27. 3. 2023, č. j. Nao 5/2023–64, v němž konstatoval, že žádný ze soudců správního úseku krajského soudu není vyloučen z projednávání a rozhodování dané věci. Krajský soud následně přípisem ze dne 3. 4. 2023, č. j. 31 Af 32/2022 - 76 vyzval stěžovatele, aby ve lhůtě 10 dnů ode dne doručení přípisu pravdivě a úplně vyplnil formulář o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech (dále jen „formulář“). Ze stěžovatelem vyplněného formuláře se podává, že stěžovatel je svobodný a má vyživovací povinnost k nezletilé dceři B. H., s níž žije ve společné domácnosti. Z potvrzení jeho zaměstnavatelky, A. H., vyplývá, že průměrný měsíční příjem stěžovatele za rok 2022 činil 14 469 Kč a za období leden až březen 2023 činil 16 613 Kč; průměrný příjem se tedy pohyboval pod hranicí minimální mzdy. V rubrice „VII. Osobní majetek“ stěžovatel uvedl, že nemá majetek větší ceny, který by mohl být zpeněžen, neboť je obstaven nezákonnými exekucemi, v jejichž důsledku s ním nelze disponovat. Stěžovatel dále k vyplněnému formuláři přiložil své prohlášení k dani z příjmů fyzických osob za zdaňovací období 2021, z něhož se podává, že jeho příjmy v roce 2021 činily 305 006 Kč, dále rozhodnutí Úřadu práce ČR - Krajské pobočky v Hradci Králové, kontaktního pracoviště Jičín ze dne 12. 2. 2022, kterým byl nezletilé dceři přiznán nárok na průkaz osoby ZTP/P, exekuční příkaz ze dne 9. 2. 2023 na částku 50 378,99 Kč, vyznění o zahájení exekuce ze dne 27. 1. 2023, exekuční příkaz ze dne 30. 1. 2023 na částku 36 281,90 Kč a příkaz k úhradě nákladů exekuce ve výši 1 754,50 Kč ze dne 30. 1. 2023.

[10] Krajský soud při hodnocení žádosti stěžovatele uvedl, že ačkoliv byl stěžovatel poučen o povinnosti uvést ve formuláři veškerý majetek větší ceny, neučinil tak a pouze konstatoval, že mu byl jeho majetek obstaven nezákonnými exekucemi. V rubrice IX pak stěžovatel sdělil jen souhrnnou částku dluhů, aniž by je jednotlivě identifikoval a u každého jednotlivě uvedl jejich věřitele. Krajský soud dále konstatoval, že mu je známo (z obsahu správních a soudních spisů v jiných řízeních a z veřejně dostupných rejstříků), že je stěžovatel vlastníkem rozsáhlého nemovitého majetku bez jakékoliv evidence omezení vlastnického práva (tyto nemovitosti krajský soud specifikoval v odst. 5 napadeného usnesení, na něž Nejvyšší správní soud v podrobnostech odkazuje). Dále krajský soud uvedl, že stěžovatel nesplnil svou povinnost, pokud zasláný formulář o osobních a majetkových poměrech nevyplnil správně a úplně. Stěžovatel rovněž nevysvětlil, jaké překážky mu brání v získání lépe placené práce. V případě vyživovací povinnosti k nezletilé dceři krajský soud uvedl, že z podání nevyplývá, zda na nezletilou přispívá její matka, případně jakou částkou. Krajský soud proto uzavřel, že u stěžovatele nebyly dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s.

[11] Nejvyšší správní soud se s uvedenými závěry krajského soudu zcela ztotožňuje.

[12] Podle § 36 odst. 3 věty první a druhé s. ř. s. *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.* Osvobození od soudních poplatků je institutem výjimečným, jehož účelem je ochrana účastníka řízení nacházejícího se v tíživé finanční situaci před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 6. 2012, č. j. 2 Ans 6/2012 - 12).

[13] Účastník řízení, který chce být z důvodu své nemajetnosti osvobozen od soudních poplatků, musí nejen o osvobození sám aktivně požádat soud, ale musí též uvést všechny údaje o své osobní a majetkové situaci a svá tvrzení doložit. Musí tedy unést břemeno tvrzení a důkazní. Aby soud tuto povinnost žadatelům o osvobození od soudních poplatků alespoň částečně ulehčil, zpravidla jim poskytne k vyplnění již výše zmíněný *formulář*, který obsahuje určité typové okruhy otázek pro dostatečné zjištění osobní, majetkové a sociální situace žadatele (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 10. 2017, č. j. 10 As 301/2017-20). Žadatel je zároveň vyzván, aby formulář ve stanovené lhůtě vyplnil a s přiloženými potřebnými potvrzeními soudu vrátil, aby bylo možno na jeho podkladě o žádosti rozhodnout. Uvedený postup jistě není jediným možným způsobem, jak účastník může prokázat, že nemá dostatečné prostředky pro úhradu soudního poplatku, jde nicméně o zavedenou praxi, usnadňující administraci podaných žádostí. Nedostatek prostředků pro vedení soudního řízení lze prokázat i jinak, ale vždy tak, aby poskytl úplný obraz o svých majetkových a osobních poměrech (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 2. 2012, č. j. 1 Aps 2/2012-11).

[14] Krajský soud zcela správně uvedl, že břemeno tvrzení o nepříznivé majetkové situaci tíží výlučně žadatele; není na soudu, aby z vlastní iniciativy vyhledával skutečnosti, které by žádost o osvobození od soudních poplatků odůvodňovaly (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004-50, č. 537/2005 Sb. NSS). Nevěrohodnost či neúplnost tvrzení stěžovatele ohledně existence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků přitom vylučuje, aby bylo žádosti vyhověno (viz rozsudek tohoto soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009-88, č. 1962/2010 Sb. NSS).

[15] Tvrdí-li tedy stěžovatel v kasační stížnosti, že krajský soud vycházel při posuzování důvodnosti jejích žádostí jen z jakýchsi domněnek a neumožnil mu se k věci vyjádřit, jde o argumentaci zcela lichou. Krajský soud vycházel správně z toho, že je výlučně na stěžovateli, aby předestřel (mimo jiné) dostatečně konkrétní tvrzení o svých příjmových a majetkových poměrech a tato svá tvrzení doložil. Ze skutečností shrnutých v bodě [9] výše je zřejmé, že této své povinnosti stěžovatel nedostál. Důvody, pro které krajský soud shledal tvrzení stěžovatele jako nekonkrétní a nedoložená (viz odst. [10] výše), lze plně aprobovat. Nado to se stěžovatel ani v kasační stížnosti nijak nevyjádřil ke zjištěním krajského soudu; nezpochybňoval své vlastnictví nemovitostí ani jiné soudem zjištěné skutečnosti. Lze proto uzavřít, že stěžovatel nedostál své povinnosti předestřít soudu úplný a věrohodný obraz o své finanční a sociální situaci, a tedy neprokázal, že jsou u něj splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků.

[16] Aby soud mohl vyhovět návrhu na ustanovení zástupce podle § 35 odst. 10 věty první s. ř. s., musí účastník splňovat předpoklady pro osvobození od soudních poplatků; ten však, jak vyplývá z výše uvedeného, v posuzované věci naplněn nebyl. Krajský soud proto rozhodl správně i o návrhu stěžovatele na ustanovení zástupce.

[17] Lze tak uzavřít, že napadené usnesení krajského soudu z hlediska zákona ob stojí; Nejvyšší správní soud proto kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl (§ 110 odst. 1, *in fine*, s. ř. s.).

pokračování

[18] Zbývá dodat, že stěžovatel požádal, aby byl kasační stížnosti přiznán odkladný účinek. Jelikož Nejvyšší správní soud rozhodl o kasační stížnosti bezodkladně, bylo by nadbytečným o tomto návrhu samostatně rozhodovat.

[19] O náhradě nákladů tohoto řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 odst. 1, věty první s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Vzhledem k tomu, že stěžovatel byl v řízení o kasační stížnosti procesně neúspěšný, právo na náhradu nákladů řízení mu nenáleží. Pokud jde o žalovaného, ten účastníkem řízení o této kasační stížnosti nebyl, neboť napadeným usnesením krajský soud rozhodoval výlučně o procesních právech stěžovatele.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 12. července 2023

Mgr. Radovan Havelec
předseda senátu